

Magisterská diplomová práce, FHS UK, kat. Obecné antropologie, 2013

Oponentský posudek

Autorka: Lucie Babíčková

Název: Vyšehradský hřbitov: místo paměti národa

Lucie Babíčková si za téma svého výzkumu zvolila areál Vyšehradu, resp. Vyšehradského hřbitova a věnovala se jeho analýze jako místa paměti ve smyslu přístupu Pierra Nory (Nora 1989).

Práci v terénu zahájila na jaře 2012, intenzivně pak od poloviny listopadu 2012 a pokračovala až do jara následujícího roku. Její výzkum zahrnoval zúčastněné pozorování, krátká polo-strukturovaná interview s návštěvníky areálu (celkem 65) a delší interview s klíčovými informátory (s jednatelem spolku Svatobor, s předsedkyní Společnosti bratří Čapků, se zakládajícím členem Společnosti Vlasty Buriana). Při svých návštěvách sledovala proměnu místa v průběhu roku, chování návštěvníků, průběh pietních aktů na Slavíně a dalších akcí v areálu.

Práce je dělena do pěti částí: Úvod a Metodologie (1), Vyšehradský hřbitov (2), kde se autorka zabývá historií Vyšehradu, historií hřbitovů, historickým vývojem Slavína a spolku Svatobor, dále následuje část Vyšehradský hřbitov jako místo setkávání živých (3), kde se věnuje zejm. pietním aktům, čtvrtá část Vyšehrad – národní kulturní památka (4) se věnuje explicitně propojení Vyšehradu a konceptu míst paměti, poslední částí je Závěr (5). Práce obsahuje též na začátku abstrakt, a na konci seznam použité literatury a zdrojů a seznam vyobrazení.

Autorka se pustila do nelehkého úkolu rozklíčovat či hledat významy jednoho konkrétního místa paměti. Antropologických prací s tímto teoretickým ukotvením u nás zatím mnoho není, na rozdíl od historických (např. Maur 2006). Na práci se mi líbí, že účelně využívá různé zdroje dat, a to jak z vlastního výzkumu, tak i z periodik, internetu, odborné literatury. Text práce kombinuje citace informátorů a odborný text, což přispívá nejen k oživení textu, ale také přesvědčivě podporuje autorčina tvrzení a dílčí závěry. Autorka přemýšlí nad smyslem místa a toto své přemýšlení srozumitelnou formou přenesla do své práce. Text je bohatý na zajímavé postřehy, ze kterých autorka velice zdařile skládá mozaiku místa paměti – jednoho z míst, které, jak práce ukazuje, stále funguje jako klíčové místo národní paměti.

Práci bych naopak vytkla dvě věci: jednak dle mého soudu slabé ukotvení do stávající literatury a potom určitou nepozornost v konečné edici práce. Obě tyto své výtky rozvedu podrobněji.

Práce se zabývá Vyšehradem a zvláště Vyšehradským hřbitovem, přesto v kapitole 2.1 Historie Vyšehradu autorka cituje jen relativně starou literaturu, celkem dva autory (Janáček 1964 a Nechvátal 1983), přitom k tématu Vyšehradu je literatury mnoho (namátkou (Ederer – Augusta 2007, Nechvátal – Huber – Kotous 2007, Jarolímková 2013, Nechvátal 2009). Totéž lze říci o kapitole 2.2 o historii hřbitovů, kde autorka využívá k obecné problematice pouze „D. J. Daviese (2005)“ (přičemž v seznamu literatury je D. J. Davis (2007)) a k pražským hřbitovům pouze jednu publikaci (Kovařík 2001), přitom jen z poslední doby lze jmenovat přinejmenším Pražská pohřebiště a hřbitovy Evy Skalické a Vojtěch Kašpara (2006) nebo Pražské hřbitovy Miloše Szabo (2011), nemluvě o dalších (Vanoušek – Grametbauer 2004, Vanoušek 2000, Neckářová – Wagner – Vanoušek 2002, Lány 1999 nebo 2001). A asi bych v souvislosti s tímto tématem uvažovala i o uměleckohistorických pracích o sepulkrální architektuře (např. Prah 2004). K Vyšehradskému hřbitovu autorka využívá opět pouze práci Petra Kovaříka (2001) a Václava Potočka (2005), přičemž druhá ze jmenovaných má i novější rozšířené vydání (2008). Ale prací k Vyšehradskému hřbitovu lze samozřejmě nalézt více (např. Bedrníček 2008, Nechvátal 1981, nebo Průvodce Vyšehradským hřbitovem 1972).

Druhou vadou na kráse jsou drobné formální nepečlivosti. U odkazů na interview se někde objevují odkazy na zdroje (s. 46 – „(Váňová, 4. 2. 2013)“), jinde ne (např. citace od téže informátorky s. 44). Odkazy v závorkách jsou vždy nesmyslně za větou (tj. za tečkou). Při citování z druhého zdroje: na s. 56 „Urry uvádí i názor Cambella, který tvrdí, že každodenní snění a očekávání jsou centrálním bodem moderního konzumu, což souvisí s turismem a hledáním imaginárního potěšení. (Urry 1990: 12-13)“, kde čtenář nemá šanci zjistit, o jakého Cambella se jedná. Objevují se opakované informace, např. 2x opakovaná informace o Havlově hrobě na s. 32 a 58. A konečně chybí uvedení zdrojů u fotografií, což je pravděpodobně sama autorka.

Pro účely diskuze při obhajobě navrhuji otázku: Jak by bylo možné propojit teoretický přístup míst paměti (*lieux de mémoire*) a turistického zírání (*tourist gaze*), oba dva tyto přístupy se v práci objevují, tj. jaký je v hodnocené práci vztah mezi těmito koncepty?

Práci doporučuji k obhajobě a na základě výše uvedeného navrhuji hodnocení v rozpětí velmi dobře až dobře (2-3).

.....
Karolína Pauknerová, Ph.D.

V Praze 4. 9. 2013

Citovaná literatura:

- BEDRNÍČEK, Pavel. 2008. *Vyšehradský hřbitov*. Praha: Volvox Globator. ISBN: 9788072076802.
- DAVIS, Douglas J. 2007. *Stručné dějiny smrti*. Praha: Volvox Globator. ISBN 978-80-7207-628-4.
- EDERER, Antonín a AUGUSTA, Pavel, (eds.). 2007. *Ulice a uličky Nového Města pražského a Vyšehradu*. Praha: Milpo media, Knihy o Praze; sv. 41. Pragensie. ISBN 978-80-87040-05-8.
- JANÁČEK, Josef. 1964. *Vyprávění o Vyšehradu*. Praha: Orbis.
- JAROLÍMKOVÁ, Stanislava. 2013. *Netradiční procházky Prahou. I. díl, Staré a Nové Město a Vyšehrad*. Praha: Knižní klub, s. obr. příl. Universum. ISBN 978-80-242-3975-0.
- KOVAŘÍK, Petr. 2001. *Klíč k pražským hřbitovům*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-486-6.
- LÁNY, Jeronym. 2001. *Malostranský hřbitov v Košířích: 1680-1884*. Praha: Správa pražských hřbitovů. ISBN: 802388705X.
- LÁNY, Jeronym. 1999. *Hřbitov Malvazinky 1876-1999*. Praha: Správa pražských hřbitovů. ISBN: 8023878417.
- MAUR, Eduard. 2006. *Paměť hor: Šumava, Říp, Blaník, Hostýn, Radhošť*. Praha: Havran, Krok; sv. 3. ISBN 80-86515-60-5.
- NECKÁŘOVÁ, Libuše, WAGNER, Jiří, VANOUŠEK, Alois. 2002. *Vinohradský hřbitov včera & dnes*. Praha: Správa pražských hřbitovů. ISBN: 8023895664.
- NECHVÁTAL, Bořivoj. 1981. *Průvodce vyšehradským hřbitovem: soupis významných hrobů na vyšehradském hřbitově*. Praha: Správa národní kulturní památky Vyšehrad.
- NECHVÁTAL, Bořivoj. 1983. *Vyšehrad: Stručný průvodce*. Praha: Správa národní kulturní památky Vyšehrad.
- NECHVÁTAL, Bořivoj et al. 2009. *Rotunda sv. Martina a bazilika sv. Vavřince na Vyšehradě: archeologický výzkum*. Praha: Archeologický ústav AV ČR. ISBN 978-80-87365-23-6.
- NECHVÁTAL, Bořivoj, HUBER, Jiří, KOTOUS, Jan (eds.). 2007. *Královský Vyšehrad III.: sborník příspěvků ze semináře Vyšehrad a Přemyslovci*. V Kostelním Vydří: Karmelitánské nakladatelství. ISBN 978-80-7195-161-2.
- NORA, Pierre. 1989. Between memory and History: Les Lieux de Mémoire. *Representation* 26: 7-24.
- POTOČEK, Václav. *Vyšehradský hřbitov: Slavín*. Praha: Professional Publishing, 2005. ISBN 80-86419-66-5.
- POTOČEK, Václav. 2008. *Vyšehradský hřbitov*. Praha: Professional Publishing. ISBN: 9788086946726.
- PRAHL, Roman. 2004. *Umění náhrobku v českých zemích let 1780-1830*. Praha: Academia. ISBN: 80-200-1188-9.
- Průvodce Vyšehradským hřbitovem: soupis hrobů významných osobností*. 1972. Praha: Olympia.
- SKALICKÁ, Eva, KAŠPAR, Vojtěch. (eds.) 2006. *Pražská pohřebiště a hřbitovy*. Praha: Útvar rozvoje hlavního města Prahy, katalog výstavy Pražská pohřebiště a hřbitovy - součást historického a kulturního dědictví, 2005-2006 Staroměstská radnice, Praha.
- SZABO, Miloš. 2011. *Pražské hřbitovy: Olšanské hřbitovy III*. Praha: Libri. ISBN: 9788072774876.
- VANOUŠEK, Alois. 2000. *Olšanské umění, jeho tvůrci a doba*. V Praze: Správa pražských hřbitovů. ISBN: 8023878425.
- VANOUŠEK, Alois, GRAMETBAUER, Vojtěch et al. 2004. *Olšany, jaké neznáme*. Brandýs nad Labem: Martin. ISBN: 80-85955-28-8.